

רווח להתבונן

עלון מס' 19
זמן חירותינו

מאמרי התבוננות והתחברות בעבודת הנפש והנשמה

חירות מ"תפיסות העולם" שלנו

זלמן, הוא אברך נחמד, אפילו צדיק, צדיק צדיק צדיק, מקפיד על קלה בכחמורה, עוסק בתורה בכל זמן פנוי, ובשעות אחר הצהריים והערב הוא גם משקיע מעט לפרנסת ביתו, הוא לא צריך הרבה עכשיו, יש לו סך הכל שני ילדים קטנים, ובסך הכל, הוא בסדר גמור.

בעצם, הוא אמור להיות מרוצה ועם קצת רצון גם להתקדם. "מרוצה" ו"רצון" - שני מילות הקסם שעוזרות לבן אדם להתקדם מגיל 23 לגיל 24 והלאה.

אבל הוא לא. הוא בכלל לא מרוצה.

לא מתורתו. לא מתפילתו. לא מאיך שהוא מנתב את חינוך ילדיו. לא מאיך שהוא בונה את שלום ביתו. לא מכמה שהוא מכניס לחודש. לא מאיך שהוא רואה את עצמו בעוד חמש שבע שנים -

לא מרוצה מעצמו, בכלל!

טוב, אנחנו כבר יודעים, שכמו שלפעמים אין קשר בין המצולם לכתבה, רק שהמצולם מספר לנו על מה הכתבה נסובה - כך בדיוק, לפעמים, לרגשות אלו, כמו 'אני לא מרוצה מעצמי' - אין קשר לכתבה. אין קשר למציאות.

יכולה להיות מציאות הכי טובה בעולם - למישהו אחד, ומישהו אחר, באותם סיטואציות - מרגיש עבד בגלות מצרים העתיקה.

וזלמן, אחרי שכמה "עסקנים" מהקהילה ניסו להתערב בענייניו, ולסדר לו את הבעיות שהוא שרוי בהן - הם גילו להפתעתם מכרה יהלומים. פשוט, 'הכל בסדר' לפי כל קריטריון.

אבל זלמן מרגיש רדוף, לא מרוצה, מתוסכל.

ואתם יודעים, "עסקנים" הם אנשים של מעשים, הם רואים בעיניים שלהם; חפצים, גושים, גבשושיות. הם לא רואים דברים ערטילאיים כמו "תחושות בטן", "תהיות", "ספקות". הם רואים רק טכנית; מה צריך? מה יש? מה ניתן להוסיף? איך ניתן להרגיע את הרוחות? בדרך כלל פותחים איזו זכאות למלגה נוספת, וזהו, הם מתפנים להתעסק ב"תיקים" ה"באמת קשים", באלו שאין להם לחם בבית. באלו שהאשה לא מתפקדת בכלל, שהשם ישמור.

וזלמן, ועוד הרבה זלמנים כמוהו, נשארים עם כל הרגשות הקשים שלהם, וצועקים "מאין יבוא עזרי" -

**

העזרה לזלמן, מגיעה באמת רק ממקום של "אין", ממקום של ריק טהור, מקום שהוא למעלה מכל המעשים הטכניים של אגודות "עזר ל..." או "עזרת א..."

המאין הזה, התגלה בתור

יהודי, שהוא הכי הפוך מ"עסקן", הכי לא מצליח להזיז קשרים או להזיז כביסות או לתקוע מסמרים,

היהודי הזה הוא גם קצת חולמני, קצת חושב, הרבה רוצה, והרבה יותר לא משיג.

אבל הוא שמח.

וקוראים לו שמעון.

אבל לשמעון יש בעיה, כך בעיני זלמן, שמעון הוא אחד שלא כל אחד שותה עמו כוס תה. יש לו מחשבות שונות, לא בזרם, לא כמו שכולם חושבים ועושים, הכל נעשה אצלו בעיניים מתגלגלות, בתקוות, שום דבר לא חתוך הכל בערך, הכל בתפילה, בדיבור עם ה', בהתבודדות...

זלמן, הוא ממשפחה בת טובים, אף הוא לא היה מביט לעברו של שמעון, לולא הקושי המציק לו כל כך הרבה זמן, כל כך עמוק בלב פנימה, כל כך בלתי מוסבר בכלל.

הקושי הזה, גורם לו להסתכל סביבו, ולהיתקל תמיד בדמותו של שמעון.

חושיו מספרים לו, ששמעון התמודד או מתמודד בדיוק עם מה שהוא מתמודד, ומשום מה, שמעון לא נראה מכורסם כמוהו. וכמה שהוא לא "מושך" ולא "מעניין" את "מרכז החברה" - הוא עדיין נראה ממש בטוח בעצמו. הוא לא מתנשא עליהם בכלל. הוא לא משדר להם שהם לא בסדר, שהם "לא עמוקים" ו"שטחיים" - בכלל לא. אבל משום מה זה נראה, שהם באמת באמת לא מעניינים אותו.

יש לו כמו עולם משלו!

זלמן מת מקנאה בשמעון. נמס מרוב תשוקה לתפוס איתו שיחה, לברר אצלו אם ההשערות שלו נכונות, אם הוא יודע מה זו אכזבה, מה זו אומללות, מהי אהבה?

אבל הוא לא מעז.

'מה יאמרו הבריות' - זהו מאמר חז"ל נוקשה, והוא לא מעז לעבור על דבריהם.

**

אבל יום אחד, כשהוא באמת היה מבולבל, והייאוש נזל מכל פלגי גופו, הוא רואה מרחוק את שמעון, נעליים גדולות ומאובקות לרגליו, תשוש מה, אבל העיניים - אוי העיניים, בורקות.

זלמן אמנם רואה ששמעון מכונס בעצמו, אבל האמת היא שכמה שחושיו של זלמן מפותחים, חושיו הרגשיים של שמעון מחודדים כמו מחטים. שמעון מזמן קלט את המבוכות של זלמן, שכנו בבית המדרש. הוא רק העדיף לתת לו להתבשל במיץ עוד קצת, להגיע מעצמו אל הפתרונות. הוא מאמין, שפתרון שלא מגיע מתוך תוך נפש האדם, לא יעיל ולא ישים.

אבל עכשיו, ליבו קל עליו, והשמחה מתיזה לו מהעיניים מהאוזניים מהאף ובעיקר מהפה.

הוא זורק לעבר זלמן בדיוק את המילים שהוא זקוק להן עכשיו, והן נקלטות מייד, כמו טיפות היורה על אדמה צחיחה.

זלמן נלחץ כולו. הוא נהנה מהמילים, מרגיש ויודע שהן קולעות בדיוק. אבל הוא רועד, זה עוד חסר לו, הוא לא יכול להכיל את העלבון, כזה "שנוזניך" הוא, עד שמעון הוא התדרדר?

שמעון מרגיש בפחד של זלמן, הוא אפילו נפגע קצת, הוא לא אוהב את

בלבד, כולם מגיעים ממוחו ומלבו. והכי מדהים, שכולם מגיעים מהשעבוד שלו.

אף אחד מעולם לא אמר עליו מילה על פחיתותו. אף אחד מעולם לא חשב שהוא תקוע.

'זלמן, אתה יודע מה זה עבד? עבד זה אחד שכל חייו נתונים בידי אדונו; עבודותיו, מנוחותיו, מאכליו, תענוגותיו - הכל בידי האדון.

ואתה יודע, לפעמים האדון הזה, הוא אנחנו בעצמנו. אנחנו מחליטים כל מיני קביעות, ובטוחים שכל העולם כך קבע. האמת היא שהעולם כולו עסוק אך ורק בעצמו, אף אחד לא באמת מתעניין אם אתה צועד לפי הנחיותיו או לא.

נכון יש כל מיני גופים שהיו שמחים לשלוט על הבחירות שלך, אבל נראה לי שאתה בעצמך נזהר לא להיפגש איתם. אז כל מי ששולט כעת, זה רק זלמן אחד, זלמן אחד שחושב שכל העולם או כל הקהילה גם חושבת כמוהו.

היית רוצה לצאת לחירות?'

גיוו של זלמן נרעד. הוא יודע שזה יהיה קשה מאד, אין כאן מישהו מבחוץ שהוא יכול להתווכח אתו, ולהוכיח לו את צדקת דרכו. כל הוויכוחים יהיו בתוכו, והוא יהיה מוכרח להתאגרף עם עצמו.

אבל הוא בטוח שהוא יצליח.

הוא חייב לצאת לחירות!!!

נהלך ברגש

מילון רגשות, ניתוח והגדרה

חירות

יש כמה מילות נרדפות להיפך עבדות ושעבוד, והם: חופש, דרוו חירות.

נדמה כי החירות שונה מהחופש והדרור, שהם מורים רק על הפסקת המלאכה הקשה או השעבוד. ואילו החירות מורה על הפיכתו לאדון על עצמו.

הנה מדברי הרד"ק בספר השורשים (ערך ח'):

חופש הוא הפך שעבוד העבדות והמלאכה, כמ"ש 'לחפשי ישלחנו' (שמות כא, כו), ודרור הוא החרות הפך השעבוד לאיש ואדנותו עליו, כי הוא בן חורין ואדון לעצמו, לכן ביובל נאמר (ויקרא כה, י) 'וקראתם דרוו בארץ לכל יושביה', על המטרה והתכלית של היובל, שהוא, שיהיו בו הכל בני חורים ואדונים לעצמם, לא רק שיצאו לחפשי מן עבדות המלאכה של אדוניהם, כ"א גם שלא יקרא שם האדון עליהם עוד, ומעתה הם אדונים לעצמם.

ובספר יריעות שלמה (יריעה ה'), מביא כי שורש החירות זהה ל"חור" מלשון חשיבות, כמו: ואמר 'אל החורים ואל הסגנים' (נחמיה ד, ח). 'אשריך ארץ שמלכך בן חורים' (קהלת י, יז) כלומר שנולד מן חורים ונכבדי ארץ.

והמשך דבריו שם: דהיינו שהוא משובח בעצמו וראוי על פי מדותיו להקרא חשוב וחור וכלשון חז"ל (בהגדה של פסח) 'לשנה הבאה בני חורין'.

אז אם אתה רוצה להרגיש "חירות", אתה לא רק ב"מנוחה מהנקינות של ערב פסח, אלא אתה מרגיש שאף אדון [מלשון דין] לא שולט עליך. לא אדון חיצוני, ואף לא אדונים פנימיים. חירות - בן חורין.

הריחוקים הללו. אבל הוא יודע גם, בסייעתא דשמיא, איך לתמוך איתם. הוא יודע לכתוב אותם בפנקס שלו, ולדבר אותם בטיול הבא. ובאשר לזלמן, הוא יודע שהפחד הזה, הוא עצמו יכול להפוך להיות כלי הכי מזמין למשות אותו מהיאור בחוש הצפרדעים שהוא טובע בו.

**

'זלמן, תאמר לי חבר, נראה לי משהו שאתה מתלבט, אתה לא חייב לדבר איתי על זה אם לא נעים לך'.

'לא, לא אמרתי, זאת אומרת, אני בעצם לא מתלבט, אני לא יודע, אני אהה איך לומר, לא יודע'.

'זלמן, אתה יודע מה, אני מרגיש כאן נפש תאומה, אתה יודע כמה אני "לא יודע"? אתה יודע כמה אני "לא נעים"? בא לך לבוא לאיזו בקעה כאן באזור, יש בה הרבה פרחים אביביים, נראה לי שזה הכי מתאים לך עכשיו'.

זלמן הוא בן אדם מתורבת. לא דוחה אנשים כמו איזה "ברבר", וכשהוא לא מוצא "מילים יפות" איך לדחות את שמעון - הוא הולך אחרי, שבי.

בין פרחי הפרא, זלמן מרגיש יותר בטוח, ושמעון פותח את הארזג שלו, הוא שואל את זלמן בחיך שוב: 'תגיד לי, אם מישהו יבוא עכשיו לכאן ויראה אותנו, אתה תתבייש?'

זלמן, מחפש שוב את המילים הכי יפות, הכי לא משקפות, הכי רחוקות: 'לא, למה אתה הרי אחד מנכבדי הקהילה, אתה הרי איש משכמו ומעלה גבוה מעל כל העם'...

שמעון מקשיב בלב פתוח, מגייס את כל כחות האימון שיש לו, ומשחיל אותם בין עיניו לעבר זלמן.

זלמן לא יכול יותר לשקר בנפשו, קל וחומר בפני שמעון: 'אני אומר לך בכנות, ואני מבקש שלא תיפגע, אבל אני אולי כן קצת מרגיש אי נעימות!'

'רק קצת??'

'אתה יודע מה, אי אפשר "לעבוד" עליך, אני מתבייש מאד!'

'וואהו, איך מהר אתה מדבר בכנות, הלואי עלי. וממה אתה מתבייש?'

'תראה שמעון', זלמן מכחכח ומנסה להיראות שפוי בתוך הפסטורליה הסביבתית, 'נראה לי שאתה, איך לומר, לא כמו כולם, יש לך מחשבות אחרות, יש לך דברים אחרים שמרגיזים אותך ודברים אחרים שמשמחים אותך, אתה לא סטנדרט'...

'נו, ו...'

'ואם יפגשו אותי פה אתך, יגידו שגם אני לא סטנדרט, וגם אני עוף מוזר'.

שמעון סופג. הוא יודע שזלמן מדבר מהרהורי לבו, הוא לא יכול להתפנות כעת לחשוב על עצמו, יש לו כאן הזדמנות קדושה. הוא מזיז את עצמו לצד, הוא יחשוב על זה אחר כך. והוא ממשיך בשיחה:

'זלמן, יש עוד פעמים שאתה חושב על עצמך כל מיני דברים?'

כאן הסכר נפרץ, וזלמן נשטף יחד עם הזרם. הוא מספר כמעט על הכל; על הלבטים, על החדלונות, על הכישלונות, על הרצונות, על התסכולים, על התקיעויות - הוא לש מכל אלה עיסה אחת, והיא נדבקת ברגבי החול סביבם. עיסה דוחה ומגעילה.

'זלמן, אתה רואה את העיסה הזאת?'

כן, הוא רואה.

'יש בה עוד משהו או מישהו חוץ מהמילים שלך?'

לא, באמת שלא. כל הבעיות והלבטים כולם כשורים אליו